

D O O D S P I J L E N.

Tusschen de Scheren, eenige mijlen ten westen van Bergen in Noorwegen, bevindt zich eene plaats, waar jaarlijks de walvischvangst op eigenaardige wijze wordt uitgeoefend. Den stadsveearts NIELSEN te Bergen danken wij eenige mededeelingen hierover.

De bedoelde plek is een lange smalle zeeboezem, die geschikt is om door een net afgesloten te worden. Verschijnt voor deze golf een walvisch dan beijvert 'zich de geheele bevolking hem er in te jagen, spant het net voor de opening en de walvisch is gevangen.

Alvorens nu het dier te harpoeneeren gaat men het verzwakken, het ziek maken. Dit doel wordt bereikt met behulp van pijlen, welke daar ter plaatse doodspijlen heeten. Het zijn de dragers van een vergif, het zijn pijlen welke geïnfecteerd zijn met een bacterie, die bij den walvisch een ontsteking veroorzaakt, gepaard met een algemeene verzwakking.

Een zeker aantal dezer pijlen wordt op het dier afgeschoten; enkele dringen door de speklaag heen tot in het vleesch, en na 24 tot 36 uur openbaart zich de ziekte. De walvisch wordt langzamer in zijn beweging en komt herhaaldelijk boven om adem te halen. In dien toestand wordt hij geharpoeneerd en aan land gesleept.

Het blijkt dan dat rondom enkele pijlen een ontsteking is ingetreden over een oppervlak van verscheidene voeten. Het vleesch wordt op deze plek weggesneden, de pijl echter wordt zorgvuldig bewaard, want zij is nu een ware doodspijl geworden, en heeft alle kans een ander maal nog krachtiger te werken. Hij, wiens pijl de eigenlijk doodelijke wond veroorzaakt, heeft aanspraak op het beste deel van het vleesch.

In de wond vond NIELSEN een bacterie welke zeer nauw verwant bleek te zijn aan de »Rauschbrand"-bacillen, zooals ook het geheele voorkomen van de infectie sterk aan deze veeziekte herinnert. In de inwendige organen gelukte het hem echter niet de bacterie aan te treffen, zoodat de algemeene ziekte-toestand na de verwonding waarschijnlijk aan een vergiftige stof, een ptomaine, moet toege-

schreven worden, die van de wond uit door het lichaam verspreid wordt. Dezelfde bacterie werd bij verschillende op deze wijze gedooide walvissen aangetroffen.

Deze methode van walvischvangst was reeds in de twaalfde eeuw in gebruik; een bisschop van Bergen, wien een deel van den buit toekwam, heeft hierover een bericht nagelaten. Een oude sage wil, dat een doodspijl alleen uit oud ijzer kon gesmeed worden, en liefst moest dit ijzer van oude kerkramen of kerkdeuren afkomstig zijn. Kleurde de vlam van het smidsvuur zich blauw bij het gloeien van het ijzer, dan wist men, dat het geschikt was om er doodspijlen van te smeden. Doch de bacteriologie heeft ook hier reeds de poëzie op de vlucht gejaagd. De visschers zijn al zoo wijs geworden, dat zij gehoord hebben van een zeker soort insecten, die hun pijlen tot doodspijlen maken zouden, en zij schamen zich nu een weinig over de oude sage, waaraan zij toch eigenlijk nog wel gelooven in het diepst van hun hart.

Ondertusschen zijn nadere onderzoekingen af te wachten, welke wellicht het onderstelde verband met de genoemde veeziekte zullen bevestigen, en misschien verschillen zullen aan 't licht brengen, welke, door de eeuwen lang voortgezette cultuur der bacillen van walvisch in walvisch, ten opzichte van hun virulentie kunnen zijn ontstaan. (*Bacter. Centralbl.* VII, N^o. 9).

H. P. W.